

Norwid w Krakowie - dawniej i dziś

2021-02-03

Kiedy Sejm i Senat RP ogłosiły rok 2021 Rokiem Cypriana Kamila Norwida, Ośrodek Kultury im. C.K. Norwida stał już w blokach startowych. Misja: godne upamiętnienie, popularyzacja dorobku patrona oraz przybliżenie krakowianom jego postaci. I choć współcześnie określa się go mianem czwartego wieszczka narodowego, to za życia nie znalazł uznania - umarł niedoceniony, w nędzy i zapomnieniu. Kim był i co wspólnego z Krakowem miał ten wyjątkowy poeta?

Przeciętny Polak o Norwidzie wie niewiele. Z sylwetką tego wybitnego poety zapoznajemy się w szkole, ale nie jesteśmy wtedy jeszcze gotowi, żeby tak naprawdę go zrozumieć. – Na to potrzeba lat. Dojrzałości. Doświadczenia życiowego. I przewodnika. Tak! Przewodnika po Norwidzie. Kogoś, kto dobrze go rozumie i nas z nim zapozna. Nie ma nic gorszego niż złe wprowadzenie do Norwida – mówi Beata Waśko, wicedyrektor Ośrodka Kultury im. C.K. Norwida. I dodaje: – W końcu jest szansa, na którą wszyscy promotorzy, zwolennicy i miłośnicy twórczości Norwida czekali. W 200. rocznicę urodzin artysta ma szansę na prawdziwe, godne upamiętnienie.

Plany obchodów Roku Cypriana Kamila Norwida w Polsce są bardzo bogate. Nasze, krakowskie, będą szczególnie ważne, ponieważ podróż poety do Krakowa w 1842 r. znalazła swoje odzwierciedlenie w jego późniejszej myśli i twórczości. Pożegnanie z Krakowem okazało się także nieplanowanym wówczas pożegnaniem z Polską, do której nigdy już nie udało mu się powrócić.

„Po parku z nami Norwid chodzi...”

Norwid jako jedyny z wieszczów narodowych był za swojego życia w Krakowie i zostawił po tym ślad w swojej twórczości (Adam Mickiewicz i Juliusz Słowacki nigdy w Krakowie nie byli, Zygmunt Krasiński przejeżdżał przez Kraków, ale nie zostawił o tym świadectwa). Kazimierz Wyka pisał w 1967 r: „Spotkanie z Krakowem było dla dorobku tego twórcy o wiele owocniejsze aniżeli u innych poetów epoki. (...). Spośród tych wędrowców i przybyszów, którzy poprzez ziemię krakowską docierali do głębszych pokładów historii narodowej i uważnie śledzili jej ludowe oblicze i ludowy przekaz, chyba najgłębiej przed Wyspiańskim dokonał tego Cyprian Norwid”.

Norwid przybył do Wolnego Miasta Krakowa w 1842 r. Był to ostatni etap jego podróży po kraju w towarzystwie podróżnika i literata Władysława Wężyka. Poeta przyjechał do Krakowa z Warszawy przez Minogę w dniach 19/20 maja 1842 r. Węzyk gościł Norwida w swojej posiadłości w Minodze, po czym odprowadził go do Krakowa. Relację z pobytu w mieście, w formie listu, opublikowała „Biblioteka Warszawska”. W Krakowie Norwid oglądał procesję Bożego Ciała 26 maja, harce Lajkonika 2 czerwca oraz prawdopodobnie wybór i intronizację króla kurkowego 9 czerwca. Poza tym Norwid składał wizyty znamienitym osobistościom XIX-wiecznego Krakowa, odwiedził Bibliotekę Jagiellońską w Collegium Maius, był na Rynku Głównym, pod pałacem biskupim. Prawdopodobnie odwiedził też podkrakowską Mogiłę, gdzie miał wejść na kopiec Wandy i odwiedzić klasztor oo. Cystersów, w którym mógł oglądać cykl obrazów „Dzieje Wandy” autorstwa Michała Stachowicza.

Fascynacja przeszłością odwiedzanych miejsc znalazła odzwierciedlenie w twórczości artysty.

Śladem po krakowskiej wizycie Norwida są dwa dramaty z 1851 r.: „Wanda” i „Krakus. Książę nieznan” opracowane na podstawie zagubionych rękopisów z 1847 i 1848 r. Norwid wykonał też prawdopodobnie dwa rysunki przedstawiające Krakusa zabijającego smoka oraz Wandę nad brzegiem Wisły. Ponadto dramat „Wanda” rozpoczyna się bezprecedensową w literaturze dedykacją dla mogińskiego kopca Wandy: „Mogile Wandy pod Krakowem w dowód głębokiego poważania poświęca Autor”. Wszystko to stanowiło inspirację dla późniejszej twórczości Stanisława Wyspiańskiego, który oba dramaty chciał włączyć do repertuaru Teatru Miejskiego w przypadku objęcia jego dyrekcji, a poszukując we wrześniu 1904 r. razem z Zenonem Przesmyckim i Adamem Chmielem rysunków Norwida na Woli Justowskiej, pisał w raptularzu: „Po parku z nami Norwid chodzi”.

Pożegnanie z Polską

Norwid bawił w Krakowie i okolicy ponad trzy tygodnie. Potem wyjechał dylizanssem przez Śląsk, Wrocław i Drezno na studia do Włoch i już nigdy nie wrócił do ojczyzny. Pożegnanie z Krakowem było jego nieplanowanym wówczas pożegnaniem z Polską. 23 maja 1993 r. w 110-lecie śmierci Norwida w Krypcie Wieszczów Katedry na Wawelu umieszczono tablicę epitafijną Norwida wykonaną przez Czesława Dźwigaja. Przy tej tablicy 24 września 2001 r. w 180. rocznicę urodzin sztukmistrza złożono urnę z ziemią z grobu Norwida z podparyskiego cmentarza Montmorency. W uroczystości wzięli udział m.in. premier Jerzy Buzek oraz minister kultury i dziedzictwa narodowego Andrzej Zieliński.

Norwid dziś - pamiętamy

Pamięć o Norwidzie i jego związkach z Krakowem kultywuje działający w Krakowie w dzielnicy Nowa Huta Ośrodek Kultury im. Cypriana Kamila Norwida. To dawny Zakładowy Dom Kultury Huty im. Lenina / Ośrodek Kultury Huty im. Tadeusza Sendzimira, który w wyniku transformacji ustrojowej 1 stycznia 1995 r. stał się miejską instytucją kultury i zyskał nowego patrona.

Ośrodek w latach 1995–2018 organizował Dni Norwidowskie w Krakowie. W ramach festiwalu odbywały się uroczystości na Wawelu, sympozja na Uniwersytecie Jagiellońskim, happeningi na ulicach Krakowa, konkursy dla młodzieży licealnej ze szkół krakowskich i noszących imię Norwida, koncerty laureatów konkursu recytatorskiego i poezji śpiewanej oraz wernisaże kopii prac plastycznych Norwida. Od 1999 r. podczas festiwalu prezentowano spektakl norwidowski inspirowany twórczością Cypriana Kamila Norwida. W 2001 r. „List do świata” pokazywany był w Instytucie Polskim podczas Dni Norwida w Paryżu. W latach 2000–2016 Ośrodek wydawał też popularyzujące życie i twórczość Sztukmistrza Kartki Norwidowskie. Za udział w upowszechnianiu twórczości Norwida w 2009 r. instytucja otrzymała medal „za zasługi w upowszechnianiu twórczości Cypriana Norwida” od Fundacji Norwidowskiej oraz Nagrodę Specjalną Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego za działania w tym zakresie.

Rokrocznie od 2017 r. na przełomie września i października w Opactwie oo. Cystersów w Mogile Ośrodek organizuje recytacje utworów C.K. Norwida, zapraszając do współpracy znanych krakowskich aktorów. Wiersze recytowali już m.in. Dorota Segda (2018) i Jan Peszek (2019). W 2019 r. z okazji 70-lecia Nowej Huty ARTzona Ośrodka Kultury im. C.K. Norwida zorganizowała artystyczny projekt muzyczno-filmowy „Buntownicy”. Była to opowieść o historii i ludziach tej najmłodszej krakowskiej dzielnicy, przedstawiona wybranymi fragmentami twórczości Norwida.

Na potrzeby specjalnie przygotowanej kompilacji tekstów skomponowana została oryginalna muzyka. Do udziału i zaśpiewania utworu zostali zaproszeni mieszkańcy Nowej Huty, którzy wspólnie stworzyli Chór Ludowy z Nowej Huty. Zrealizowano również wideoklip, w którym wykorzystane zostały materiały historyczne – filmowe i fotograficzne, obrazujące najważniejsze wydarzenia z dziejów dzielnicy. Nagranie zamieszczono w internecie oraz na specjalnie wydanej bezpłatnej płycie wraz z tekstami, krótkimi opowieściami o historii Nowej Huty oraz ilustracjami.

Ośrodek Kultury im. C.K. Norwida na co dzień czerpie z bogatej spuścizny kulturotwórczej, którą pozostawił Norwid. Dla pracowników tej instytucji jego wszechstronna twórczość stanowi nieustanną inspirację do tworzenia rzeczy dobrych, autentycznych, wartościowych, pięknych i bliskich człowiekowi.

Cyprian Kamil Norwid (1821-1883)

Artysta doby romantyzmu, obdarzony wieloma talentami. Geniusz pióra, poeta i malarz, rysownik i rzeźbiarz, tłumacz i publicysta, filozof, badacz kultur i cywilizacji. Wielki erudyta, obywatel świata, a zarazem człowiek skromny. Dziś ten artysta jawi się jako ponadczasowy i nowoczesny SZTUKMISTRZ. Jego wpływ na naszą literaturę i kulturę był wyjątkowy. Swoimi poglądami zwrócił uwagę na sztukę i miejsce poety w społeczeństwie oraz sytuację społeczno-polityczną Polaków. Zasłużył się na polu poezji, zwłaszcza jej wymiaru intelektualnego i formalnego. Początkowo niezrozumiany i odrzucony, został odkryty w okresie Młodej Polski, by stopniowo znajdować sobie należne miejsce w literaturze. Dzisiaj uważany za artystę, którego twórczość może być inspiracją dla współczesnych. W 1995 r. Norwid stał się patronem Ośrodka Kultury na os. Górali 5 w Nowej Hucie. Wybór ten związany był z czasem transformacji ustrojowej. Zwrócono się w stronę niezależnego w swej twórczości artysty, dla którego drogowskazem były najwyższe wartości ludzkie: dobro, prawda i piękno.

„Najwybitniejsi polscy poeci podążali szlakiem Norwida. Jego twórczy wkład w nowoczesną polską literaturę, a szerzej w polską kulturę, jest ogromny, na wielu polach decydujący. W uznaniu zasług Cypriana Kamila Norwida dla polskiej sztuki i polskiej kultury, w 200-lecie jego urodzin, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustanawia rok 2021 Rokiem Cypriana Kamila Norwida” – głosi fragment tekstu uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 27 listopada 2020 r. w sprawie ustanowienia roku 2021 Rokiem Cypriana Kamila Norwida.